

НАПРЯМ 3. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ У ВИХОВАННІ ТОЛЕРАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Кас'яненко О. М.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
старший викладач кафедри теорії
та методики дошкільної освіти*

Мізун А. М.

*студентка II курсу магістратури
педагогічного факультету*

**Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Закарпатська область, Україна**

Заклад дошкільної освіти, як один з перших суспільних інститутів, до яких потрапляє дитина, якнайкраще уможлиблює виховання толерантної поведінки. Нажаль, проблема виховання толерантності хоч і актуальна, але з причини недавнього виникнення, мало вивчена. У зв'язку з цим виникає протиріччя між необхідністю виховання толерантності на засадах національних цінностей у дошкільного віку і недостатньою кількістю науково обґрунтованих технологій цього процесу.

З педагогічної точки зору виховання толерантності – цілеспрямована організація позитивного досвіду толерантності, тобто цілеспрямоване створення умов, що вимагають взаємодії з іншими людьми, незалежно від нашого ставлення від них[1, с. 6–7].

Метою виховання толерантності є виховання підростаючого покоління потреби і готовності до конструктивної взаємодії з людьми та групами людей незалежно від їхньої національної, соціальної рпиналежності, способу мислення, поведінки, світосприйняття та поглядів.

При цьому слід пам'ятати про віковий розвиток моральних якостей та враховувати його при вихованні толерантності: у дошкільний вік – закладати толерантність як одну з основ

особистості дитини, пояснювати значення позитивного спілкування, співробітництва, толерантних особистих відносин.

Ставитися з повагою до представників різних національностей є невід'ємною умовою толерантного виховання. Вихователі повинні довести до свідомості дітей, що люди є рівними у своїх достоїнстві та правах, хоча і різні за своєю природою. Період дошкільного дитинства дуже важливий для розвитку особистості дитини: протягом усього дошкільного періоду інтенсивно розвиваються психічні функції, формуються складні види діяльності, закладаються основи пізнавальних здібностей [2, с. 97–99].

Основними принципами толерантного виховання є:

1. принцип суб'єктивності (вимагає опори на самостійну активність дитини, стимулювання його самовиховання, свідомої поведінки в стосунках з іншими людьми);

2. принцип адекватності (має відповідності змісту і засобів виховання, орієнтований на реальні стосунки, що складаються між дітьми, батьками, педагогами);

3. принцип рефлексивної позиції (передбачає орієнтацію на формування у дітей усвідомленої стійкої системи відносин до значущої для нього проблеми, питання, що виявляється у відповідній поведінці та вчинках);

4. принцип індивідуалізації (передбачає визначення індивідуального підходу при вихованні свідомості і поведінки);

5. принцип створення толерантного середовища вимагає формування в дитячому саду гуманістичних відносин, що ґрунтуються на праві кожного мати своєрідне ставлення до навколишнього середовища, самореалізацію в різних формах.

Принципи змісту роботи:

- комплексно-тематичний підхід до планування;
- особистісно-орієнтоване взаємодія учасників освітньо-виховного процесу;
- інтеграція освітніх областей;
- використання форм роботи з дітьми, відповідних віковій групі;
- забезпечення емоційного і практичного компонентів етнотолерантності;
- побудова предметно-розвивального середовища з урахуванням сучасних вимог [3, с. 21–23].

Для того, щоб робота по вихованню толерантності у дошкільнят була плідною, необхідно задіяти великий спектр заходів і різних видів діяльності дошкільнят.

Спектр заходів і різних видів діяльності дошкільників:

1. проведення свят та інших масових форм, з метою знайомства дітей з культурою і традиціями свого народу та народів світу; театралізовану діяльність дошкільнят за сценаріями, в основі яких казки народів світу;

2. сюжетно-рольові ігри дошкільнят, основною метою яких є освоєння і практичне застосування дітьми способів толерантної взаємодії;

3. національні народні рухливі ігри;

4. проведення народних свят, наприклад таких «Різдво» згідно з народним календарем;

5. вивчення народних свят найближчих країн-сусідів, скандинавських народних свят; свят народів Сходу і мусульманських країн;

6. ознайомлення дітей з традиціями народів різних країн, з традиціями святкування Нового Року, 1 травня, 1 квітня в різних країнах;

7. ігри-заняття, створені на матеріалах різних казок, з метою вирішення проблем міжособистісної взаємодії в казкових ситуаціях;

8. творення казок та історій самими дітьми й інсценування казок [2, с. 23–25].

Звичайно, формування толерантності відбувалося поступово, тому що всі діти різні: одні доброзичливі, активні, інші сором'язливі, треті замкнуті, у кожного свої індивідуальні здібності і особливості.

Робота з виховання у дітей толерантності передбачає тісну співпрацю педагогів закладу дошкільної освіти та батьків. Для цього використовували різноманітні форми роботи з батьками: збори, консультації, виставки педагогічної та дитячої художньої літератури, фотостенди, спільні свята, екскурсії, розваги, індивідуальні бесіди з батьками. Така узгодженість у роботі є найважливішою умовою повноцінного виховання дитини, формування в неї моральних форм поведінки, правової культури.

Співпраця ЗДО з сім'єю є пріоритетним у формуванні толерантної поведінки у дошкільників, забезпечуючи виховний про-

цес і реальне взаємодії дитини батьків і соціуму. Необхідно, щоб батьки усвідомлювали, що толерантність – це: соціокультурна основа ненасильства; передумова для вироблення суджень, основою яких є моральні цінності; особлива форма особистісного ставлення, в основі якого лежать розуміння та прийняття іншої культури, її терпимість, що припускає допущення «інакомислення» [2, с. 101–105].

Загально визнаним є педагогічне твердження про те, що від того, який тип виховання переважає в родині, залежить, якою виросте людина. Тому головними методами виховання в родині повинні бути: приклад, спільні з батьками заняття, бесіди, підтримка підлітка в різних справах, у рішенні проблем, залучення його в різні види діяльності в родині та поза нею. Виховувати толерантність у родині – значить прищеплювати повагу, прийняття та правильне розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, наших форм самовираження та способів проявів людської індивідуальності. Батькам необхідно формувати в підлітків систему цінностей, в основі якої лежать такі загальні поняття, як консенсус, компроміс, взаємоприйнятність і терпимість, прощення, ненасильство, співчуття, розуміння, співпереживання.

Отже, нами було з'ясовано, що дошкільний вік – етап первісного становлення особистості, коли формуються основи характеру, ставлення до навколишнього світу, людей, себе, засвоюються моральні норми, інтенсивно розвивається моральність позицій, ціннісних орієнтирів, інтересів та дій. Даний період характеризується виникненням низки якісно нових характеристик, які уможливають виховання толерантної поведінки у дітей цієї вікової групи та у своїй сукупності стають її передумовами, а саме: формування особистісних якостей: великодушність, щедрість, співчуття, бескорисність; розширення соціальних зв'язків зі світом та оточуючими; виявлення здатності до підпорядкування власних мотивів; інтенсивний розвиток потреби в різноманітних контактах; формування регуляції власної поведінки; можливість виникнення переживання та незадоволення своїми вчинками; здатність розуміти і враховувати іншу точку зору; здатність до стосунків будь з ким, у самих неочікуваних ситуаціях тощо.

Література:

1. *Атрощенко Т. Психолого-педагогічні особливості формування міжжетнічної толерантності дітей старшого дошкільного віку / Т. Атрощенко // вісник Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка. Педагогіка. 2(4). 2016. – С. 6-9*
2. *Виховуємо толерантність: форми та методи роботи: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. М. Масютіної. – Бердянськ: О.В. Ткачук, 2012. – 200 с.*
3. *Довідник міжжетнічної толерантності / упоряд. Н.Ю. Ротар; за ред. А.М. Круглашова. – Чернівці : Видавничий дім «Букрек», 2011. – 232 с.*

ЕКОЛОГО-РОЗВИВАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ

Шкодин І. В.

*студентка I курсу магістратури
кафедри початкової та дошкільної освіти*

Джура Н. М.

*кандидат біологічних наук, доцент,
доцент кафедри початкової та дошкільної освіти*

**Львівський національний університет імені Івана Франка
м. Львів, Україна**

Екологічна освіта дітей дошкільного віку – один із найважливіших напрямів навчально-виховної роботи закладу дошкільної освіти. Невід’ємною складовою процесу дошкільної освіти є ознайомлення дітей з природою, результатом якого є формування екологічної компетентності. Багато дослідників екологічного виховання наголошують на тому, що у дошкільному віці ключовими напрямками формування природничо-екологічної компетентності є розвиток емоційно-ціннісного ставлення дитини до природи [1, с. 6]. Так, на думку З. Плохій, еколого-розвивальне середовище забезпечує набуття дитиною досвіду контакту з природним довкіллям та спілкування з дорослими. Своєю поведінкою,

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>